

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Beata Wolfke - Kobzar
Sędziowie:	SSA Adam Jewgraf (spr.) SSO del. Lidia Mazurkiewicz - Morgut
Protokolant:	Teresa Wróbel - Płatek

po rozpoznaniu w dniu 26 kwietnia 2013 r. we Wrocławiu na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **S.A. w W.**

przeciwko **P. K.**

o uznanie umowy za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy

z dnia 27 listopada 2012 r. sygn. akt I C 1359/12

- 1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że powództwo oddala i zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanej 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania;**
- 2. zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanej 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 27 listopada 2012 r. Sąd Okręgowy w Świdnicy, uwzględniając roszczenie (...) S.A. z siedzibą w W., uznał za bezskuteczną w stosunku do powoda, któremu przysługują wierzytelności wynikające z Umowy o Kredyt Bezpieczny z dnia 15.05.2007 r. oraz Umowy Karty Kredytowej z 12.06.2008 r. objęte bankowym tytułem egzekucyjnym z dnia 03.03.2011 r., nr (...), umowę darowizny zawartą pomiędzy dłużniczką A. K. a P. K., spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w budynku (...) w W. przy ul. (...).

W ocenie Sądu, w ustalonym stanie faktycznym sprawy, na skutek darowania spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu przez dłużniczkę na rzecz swojej małoletniej córki, doszło do pokrzywdzenia wierzyciela, który nie może zrealizować swej wierzytelności w następstwie zaistniałej niewypłacalności dłużniczki. Tym samym wypełnione zostały przesłanki skargi pauliańskiej z art. 527 kc, przy zastosowaniu art. 527 § 3 kc, 528 kc i 529 kc.

Odnosząc się do zarzutu pozwanej braku zaistnienia pokrzywdzenia w sytuacji gdy własnościowe spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego o wartości 120.000 zł, będącego jedynym składnikiem majątkowym dłużniczki A. K. przed zbyciem zaskarżonej umową darowizny, obdłużone było hipoteką zwykłą o wartości 169.716,48 zł oraz hipoteką kaucyjną do kwoty 118.801,54 zł na rzecz innego wierzyciela (...) Bank S.A., co wykluczało zaspokojenie innych wierzycieli – Sąd Okręgowy w pierwszej kolejności wskazał, iż wartość prawa przyjął opierając się na treści aktu notarialnego obejmującego umowę darowizny. W toku procesu strona powodowa, na której spoczywał ciężar dowodu przesłanek z art. 527, w tym wykazania rzeczywistej rynkowej wartości prawa, kwestionując wartość spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu przyjętego w umowie notarialnej, nie zgłosiła żadnego dowodu, który w sposób dostateczny wykazać by mógł wyższą wartość spółdzielczego prawa do lokalu. Za takowy nie można było uznać ograniczenia się jedynie do przedstawienia sytuacji na rynku obrotu nieruchomościami w rejonie położenia lokalu i wynikających z ogłoszeń prasowych stawek za 1 m².

Odnosząc się do wyników ewentualnej egzekucji, jaka toczyć by się mogła w stosunku do dłużniczki po uzyskaniu przez powoda korzystnego rozstrzygnięcia w sprawie, Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na zmianę treści art. 1025 kpc, która weszła w życie 20 lutego 2011 r. Według obecnego brzmienia tegoż przepisu z kwoty uzyskanej z egzekucji zaspokajają się w tej samej kategorii należności zarówno zabezpieczone hipotecznie jak i inne, korzystające z ustawowego pierwszeństwa, a więc i wynikające z normy art. 532 kc. W podziale sumy uzyskanej z egzekucji uczestniczy zatem wierzyciel pauliański i pozostali wierzyciele, w kolejności wynikającej z art. 1025 kpc, przy zastosowaniu art. 1026 kpc. W myśl art. 1003 § 2 kpc, na podstawie postanowienia o przysądzeniu własności wykreśla się wszystkie hipoteki obciążające nieruchomości, jeśli w postanowieniu stwierdzono zapłacenie przez nabywcę całej ceny nabycia gotówką. Wierzyciel, którego wierzytelność zabezpieczona była hipoteką, która wygasa z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności, uzyskuje prawo do zaspokojenia z ceny nabycia.

Przy dokonywaniu przez komornika podziału sumy uzyskanej w toku egzekucji wierzytelności, i ta zabezpieczona hipotecznie jak i ta korzystająca z pierwszeństwa z mocy art. 532 kc, zaspokojone byłyby w tej samej kategorii 5 (art. 1025 § 1 kpc), zaś o kolejności decydowałaby zasada pierwszeństwa. W okolicznościach sprawy wierzytelnościom zabezpieczonym hipotekami przysługiwałoby pierwszeństwo przed wierzytelnością powodowego (...) S.A., albowiem hipoteki zostały wpisane do księgi wieczystej prowadzonej dla własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu wcześniej, przed uprawomocnieniem się wyroku pauliańskiego. Jeżeli byłyby, przy wykorzystaniu wyroku pauliańskiego, prowadzona egzekucja z wniosku strony powodowej skierowana do przedmiotowego lokalu, to hipoteki ustanowione na rzecz (...) Bank wygasłyby z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności tego prawa, a Bank ten uzyskałby prawo do zaspokojenia się z ceny uzyskanej ze sprzedaży prawa do lokalu. Jeżeli dysponowałby w tym momencie tytułem wykonawczym przeciwko dłużniczce wówczas komornik uwzględniłby wierzytelność objętą tym tytułem i miałaby ona pierwszeństwo przed wierzytelnością (...) S.A. Gdyby jednak (...) Bank nie miał jeszcze w tym momencie tytułu wykonawczego to na podstawie art. 1036 kpc, należność jemu przypadająca pozostawiona byłaby na rachunku depozytowym sądu. Jednak jeśli w ciągu miesiąca po uprawomocnieniu się planu podziału wierzyciel ten nie przedstawiłby dowodu wytoczenia powództwa o zasądzenie mu roszczenia, straciłby prawo do sumy pozostającej w depozycie, a komornik dokonałby jej potrącenia na innych wierzycieli.

Biorąc pod uwagę istniejący stan rzeczy w chwili zamknięcia rozprawy, Sąd Okręgowy stwierdził, iż dłużniczka wywiązuje się z umowy kredytu wiążącej ją z (...) Bank S.A. i Bank ten nie posiada wobec niej tytułu wykonawczego obejmującego wierzytelności, których spłata zabezpieczona jest hipotekami. Powód ma zatem realne szanse na wyegzekwowanie całości lub przynajmniej części swej wierzytelności w drodze egzekucji skierowanej do spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu będącego przedmiotem zaskarżonej czynności. Na kwestionowanej umowie darowizny doszło zatem do pokrzywdzenia strony powodowej.

Powyższy wyrok zaskarżyła apelacją pozwana. Zarzucając naruszenie prawa procesowego, a to art. 233 kpc przez przekroczenie swobodnej oceny dowodów i przyjęcie w realiach sprawy, że powód ma realne szanse na wyegzekwowanie świadczenia oraz prawa materialnego, tj. art. 527 kc przez jego błędne zastosowanie, wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa.

W odpowiedzi na apelację strona powodowa domagała się jej oddalenia.

W toku postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny dopuścił zawnioskowany przez pozwaną dowód z odpisu ostatecznego wezwania do zapłaty z dnia 24.01.2013 r. skierowanego do dłużniczki A. Ż. – K., wystawionego w związku z wypowiedzeniem umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 31.03.2009 r. i postawieniem całej należności (...) Bank S.A. w stan wymagalności, która to należność, łącznie z odsetkami wynosi 201.189,39 zł.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna. Za usprawiedliwiony uznać należało podniesiony w apelacji zarzut naruszenia art. 527 kc, zmierzający do wykazania braku związku przyczynowego pomiędzy czynnością prawną dłużniczki, a pokrzywdzeniem wierzyciela, które zgodnie z art. 527 § 2 kc ma miejsce, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż przed dokonaniem czynności.

W tym miejscu wskazać należy, iż w orzecznictwie (vide: wyrok Sądu Najwyższego z 28.11.2001 r., IV CKN 525/00; wyrok Sądu Najwyższego

z 22.03.2001 r., V CKN 280/00; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15.06.2005 r., IV CK 806/04) akcentuje się wypływający z istoty skargi pauliańskiej rzeczywisty

(tj. obiektywny) charakter niewypłacalności dłużnika, który nie jest w stanie zaspokoić wierzyciela nawet w sytuacji, gdy ten jest wspomagany przymusem państwowym realizowanym w toku postępowania egzekucyjnego. Istotnym zatem dla zbadania wystąpienia przesłanki pokrzywdzenia wierzyciela jest ustalenie, czy w przypadku nie dokonania konkretnej czynności wierzyciel faktycznie zostałby zaspokojony.

W wyroku z dnia 13.10.2006 r., III CSK 58/06 Sąd Najwyższy wyraźnie przy tym wskazał, że jeżeli przedmiot zaskarżonej umowy sprzedaży obciążony był

hipoteką w chwili zawierania tej umowy, to okoliczność owa nie może pozostać bez znaczenia dla stwierdzenia działań dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela

w rozumieniu art. 527 § 2 kc. W takiej sytuacji pojawia się bowiem kwestia, czy doszło do pokrzywdzenia wierzyciela, skoro wierzyciel nie mógł liczyć na preferencyjne zaspokojenie swojej wierzytelności ze sprzedanej nieruchomości. Przedmiot nielojalnej czynności prawnej dłużnika może zatem tracić dla wierzyciela pauliańskiego swój walor egzekucyjny, jeśli doszło do ustanowienia na nim wcześniej hipoteki tworzącej przywilej egzekucyjny dla wierzyciela hipotecznego.

Przenosząc powyższe uwagi natury ogólnej na realia rozpatrywanej sprawy stwierdzić należy w pierwszej kolejności, iż teoretyczne rozważania

Sądu I instancji, co do istniejącej możliwości zaspokojenia się strony powodowej, w toku ewentualnego postępowania egzekucyjnego, po uzyskaniu korzystnego rozstrzygnięcia skargi pauliańskiej i przy uwzględnieniu zmiany

art. 1025 § 1 pkt 5 kpc oraz art. 1036 kpc, przy istniejącym obciążeniu hipotecznym przedmiotu umowy, wydają się nieprzekonywujące. Mało prawdopodobnym jest bowiem by bank będący wierzycielem hipotecznym nie przystąpiłby do prowadzonej przez innego wierzyciela egzekucji, a i tak, w związku z art. 1032 kpc miałby jeszcze okazję do uzyskania należnej mu z tytułu ustanowienia hipoteki kwoty, gdyż pozostawałaby ona w depozycie sądowym, a przy tym, przy wcześniejszym ustanowieniu hipoteki, wyprzedzającym wyrok ze skargi pauliańskiej, korzystałby on z przywileju pierwszeństwa w zaspokojeniu.

Gdy do tego uwzględnia się, że aktualnie (...) Bank S.A., będący wierzycielem hipotecznym, w dniu 24.01.2013 r. wypowiedział dłużniczkę A. Ż. – K. umowę kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 31.03.2004 r. i potrącił całą należność w łącznej kwocie 201.189 zł, tj. przekraczającej wartość spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu w tym wymagalności,

z wezwaniem dłużniczki do zapłaty, trudno jest racjonalnie przyjmować, by w sytuacji skierowania egzekucji przez stronę powodową do przedmiotu umowy darowizny

z dnia 30.03.2011 r., nie podjąłby działań zmierzających do zaspokojenia się z ceny uzyskanej ze sprzedaży licytacyjnej.

W tej zaś sytuacji, zgodnie z normą

art. 1026 § 1 kpc należność wierzyciela hipotecznego, jako powstała wcześniej niż uprawnienie wierzyciela pauliańskiego z art. 532 kpc, korzystałaby z pierwszeństwa w zaspokojeniu. Dodaj przy tym należy, że strona powodowa nie wykazała

w dostateczny sposób w toku procesu, by wartość spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, będącego przedmiotem umowy darowizny działanej pomiędzy dłużniczką a pozwaną, była wyższa niż wskazana w umowie z dnia 30.03.2011 r. sporządzanej w formie aktu notarialnego, w kwocie 120.000 zł, co trafnie zauważył Sąd meriti. Gdyby zaś nawet przyjmować, w ślad za stanowiskiem powoda wyartykułowanym w odpowiedzi na apelację, iż wartość tego prawa wynosi

170.000 zł, to i tak owa wartość jest wartością niższą od istniejącego zadłużenia dłużniczki wobec wierzyciela hipotecznego, wynoszącego na dzień 24.01.2013 r. kwotę 201.189,39 zł, co w istocie wyklucza możliwość skutecznego zaspokojenia się strony powodowej w toku ewentualnie wszczętego postępowania egzekucyjnego skierowanego do przedmiotu umowy darowizny.

W tej sytuacji nie można uznać by dłużniczka stała się niewypłacalna lub niewypłacalna w wyższym stopniu, skoro niezależnie od tego czy dokonała darowizny, rozporządzając składnikiem należącym do jej majątku, czy też nie, strona powodowa będąca wierzycielem i tak nie mogłaby uzyskać zaspokojenia swojej wierzytelności. W tej sytuacji brak jest zatem szczególnego związku pomiędzy czynnością, którą uznania za bezskuteczną wobec siebie żąda strona powodowa,

a niewypłacalnością dłużniczki, o którym mowa w art. 527 § 2 kc, co wyklucza uznanie powództwa za zasadne.

Dlatego też, na podstawie art. 386 § 1 kpc Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok i powództwo oddalił.

O kosztach postępowania orzeczono stosownie do wyniku procesu, na podstawie art. 98 kpc.

MR-K